

Krāslavas baznīcā atdzimst Kastaldi un Mateiko šedevri

Poļu restauratorus, kuri Krāslavas katoļu baznīcā atjauno slavenā poļu mākslinieka Jana Mateiko darināto altārgleznu, satiku pirms došanās uz mājām septembra beigās. Krāslavā viņi atkal atgrieziesies nākamvasar. Daļēji pabeigtais darbs ir uzcelts altāri uz stalažām, kur tas nožūs, bet nākamvasar tiks notonēts un ierāmēts.

Inese Baranovska

Grupas vadītājs Juzefs Stecinskis atzīst, ka tā bijusi viena no lielākajām viņa restaurētajām gleznām. Pana Juzefa ģimenē gandrīz visi ir restauratori – gan vecāki, gan brāļi. 1962. gadā viņš pabeidzis Krakovas Mākslas institūta seno pieminekļu restaurācijas nodaļu, vēlāk Varšavā apguvis arī arhitektūras pieminekļu restauratora amatu. Strādājis gan Vjetnamā, gan Indijā, gan Kambodžā, kur kādā pilī restaurējis priekšmetus, kas saistīti ar Ramājānas vēsturi.

Pasaules poļu biedrība "Spolnota polska" finansē poļu kultūras mantojuma saglabāšanu visā pasaulē, restaurējot Polijas mākslinieku darbus un tādējādi palīdzot šim valstīm. Arī Krāslava saņēmusi lielu dāvanu, jo kopumā gleznas atjaunošanā poļi ieguldījuši ap 25 000 dolāru.

Jans Mateiko altārgleznu "Sv. Ludvika došas krusta karā" gleznojis 1884. gadā, bet baznīcā tā uzlikta 1901. gadā. Pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados gleznu jau restaurējis Jans Plāters no Kombuļiem, taču viņš bija izmantojis līmi, kas nepasargā gleznu no baktēriju postošās iedarbības. Pans Juzefs atzīst, ka glezna bijusi ļoti sliktā stāvoklī, cietusi no ugunsgrēka kara laikā un no mitruma, tāpēc nācies audeklu vietām lāpīt. Vispirms glezna tikusi attīrīta ar medicīnas skalpeļu palīdzību, dezinficēta un pārklāta ar aizsarglīdzekli. Gleznas nostiprināšanai izmantots speciāls japāņu zīds. Tad sākusies punktveida tonēšana, kas ir juvelieru cienīgs darbs. Arī rāmis apstrādāts pret ķīmijiem, taču tā restaurācijai līdzekļi būs jāmeklē Latvijai.

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspektore Krāslavā Dzintra Bukeviča atzīst, ka poļi ir ļoti augsta līmeņa restauratori, turklāt strādājuši neatlaidīgi no agra rīta līdz vēlai pēcpusdienai. Slodze bijusi tik liela, ka reiz restauratore Magdalēna iemigusi turpat uz audekla.

Kad poļu restauratori ar Krāslavas likumsargu palīdzību nocēlušies no sienas smago altārgleznu, skatam pāvērusies neparasta

Poļu restauratori Juzefs Stecinskis (no labās), Malgožata Slovika, Magdalēna Getlere un Tomašs Dziuravecs

aina – aiz altārgleznas slēpās itāļu mākslinieka Filipo Kastaldi 18. gs vidū gleznotā altārfreska ar tādu pašu sižetu – baznīcas virsgans dod svētību Francijas karalim Ludvikam pirms došanās krusta karā. Filipo Kastaldi Krāslavā strādājis pie Konstantīna Ludvika Plātera un veidojis sienu gleznojumus jaunuzceltajā baznīcā. Ir minējumi, ka arī Krāslavas pils sienu gleznojumi pieder Filipo Kastaldi.

Freskas restaurācijai Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija un Kultūrkapitāla fonds piešķīra ap 12 000 Ls un pie-

aicināja talkā pieredzējušo Latvijas restauratoru Kristīnu Širvinsku, kura savā arodstrādā jau 30 gadus un ir atjaunojusi Rurdales pils un Nacionālās operas relikvijas. Par palīgu viņa sev izvēlējusies Pāvelu Ricoski, kurš šogad pabeidzis Rīgas celtniecības koledžas restaurācijas nodaļu. Starcitu, Pāvels ir daugavpilietis un viņam tas pirmais lielais pārbaudījums, kuru, pēc Kristīnas teiktā, Pāvels izturējis godam, jo esot daudzsoļošs restaurators.

Turpinājums pielikumā 2. lpp. ►

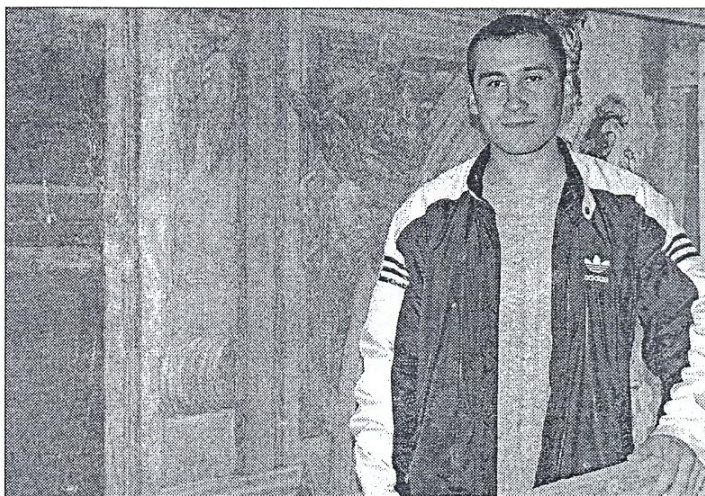
Krāslavas baznīcā atdzimst Kastaldi un Mateiko šedevri

►►Nobeigums

(sākums pielikuma 1.lpp.)

Tas, ka 19. gs beigās vietējā semināra rektors priesteris Jans Jaloveckis bija pasūtījis māksliniekam Mateiko gleznu un aizklājis ar to fresku, liek domāt, ka freska bijusi stipri bojāta. Taču Kristīna atzīst, ka freska esot labi saglabājusies, taču to klājusi bieza putekļu, kvēpu un pelējuma kārtā. Uz gleznojuma konstatētas vismaz astoņu veidu sēnītes, tāpēc pirmais darbs bijis freskas apstarošana ar baktericīdu lampu, lai likvidētu kaitīgos mikroorganismus. Šobrīd vēl rit tīrīšana, kas esot ilgstošs un rūpīgs process, jo nedrīkstot notīrīt ne par maz, ne par daudz. Kristīnas krājumos ir saglabājusies kāda speciāla līme, kuru ziemā vairs neražo: tā paildzina gleznojuma mūžu. Viņa arī nesola, ka freska pēc restaurācijas stāvēs neskartā simts gadus, jo profilaktiskā apskate nepieciešama ik pēc 5 gadiem, turklāt jāievēro arī telpu uzturēšanas noteikumi.

Kristīna ir sajūsmā par mākslinieka darināto šedevru, kas rada telpiskuma iespaidu. Tā kā dievkalpojumi lielākoties notiek pusdienlaikā, mākslinieks paredzējis, ka saules gaisma kritīs no loga uz fresku un radīs efektu, ka saule iespīd no frēskā uzgleznātā loga. Pēc restaurācijas freska būšot diezgan koša un iespē-

Pāvels pie sava pirmā nopietnā darba

Dzintra un Kristīna

Restauratori pie altārglezņas

jams, radīsies nepieciešamība restaurēt visu altāri, atzīst Kristīna.

Par Kastaldi frēskām esot daudz dzirdēts, taču līdz šim neesot bijis iespējas tās apskatīt, stāsta Dzintra Bukeviča. Starp citu, veicot nelielu telpu izpēti, baznīcā atklājās arī daudzas citas freskas, kuras aizklāj 19. gs izveidotie altāri, kas arī ir valsts nozīmes kultūras pieminekļi. Pans Juzefs pieļauj, ka šādi sienu gleznojumi klāj visas baznīcas sienas un arī griestus, taču ir aizkrāsoti vai aizklāti, tāpēc restauratoriem te būtu plašs darba lauks, un pat piedāvājis savu palīdzību. Iespējams, kādus no šiem sienu gleznojumiem arī varētu atjaunot, uzskata Dzintra Bukeviča, taču tas ir nākotnes jautājums.

Pēc darbu pabeigšanas krāslaviešiem būs divi Sv. Ludvika portreti – Kastaldi freska un Mateiko glezna, kura nākamgad tiks novietota pie blakus sienas.

Autores foto